

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

11 decembrie 2013

mun.Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte - Petru Ursache,

Judecătorii - Elena Covalenco, Nicolae Gordilă,

examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 mai 2013 de către avocații Liubomir Dudulica și Maxim Chișca în numele inculpatului

Popa Ion Ilie, născut la 27 iunie 1957, în s.Năpădeni, r-nul Ungheni, domiciliat în mun.Chișinău, str.Valea Crucii 2/1, ap.125.

Termenul examinării cauzei în:

prima instanță de la 23.08.2012 pînă la 24.12.2012,

instanța de apel de la 01.02.2013 pînă la 29.05.2013,

instanța de recurs de la 08.10.2013 pînă la 11.12.2013.

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău din 24 decembrie 2012, Popa Ion a fost condamnat în baza art.264 alin.(1) Cod penal, la amendă în mărime de 200 unități convenționale.

2. Potrivit sentinței instanța a constatat că Popa Ion, la 07 mai 2012, aproximativ la ora 12.00, conducînd microbusul de model „Mercedes”, cu n/î C NU 022, deplasîndu-se pe ruta 104, pe bd.Dacia, mun.Chișinău, în care în calitate de pasager se afla cet.Chitoroga Tamara, care era așezată pe al doilea rînd de scaune din spatele conducătorului auto pe bancheta dinspre ușă, și, ajungînd la intersecția cu str.Grădina Botanică, mun.Chișinău, a frînat brusc pentru a stopa automobilul la culoarea roșie a semaforului, prin ce a încălcat cerințele pct.45 subpct.1) lit.a), b), c), d); subpct.2) și pct.50 lit.d) din Regulamentul Circulației Rutiere care indică că: „conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținînd permanent seama de următorii factori: a) starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția; b) dexteritatea în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase; c) starea tehnică a vehiculului și particularitățile încărcăturii; d) situația rutieră, iar în cazul în care în limita vizibilității apar obstacole care pot fi observate de conducător, el trebuie să reducă viteza sau chiar să oprească, pentru a nu pune în pericol siguranța traficului” și „conducătorului de vehicul îi este interzis să frîneze brusc, dacă această acțiune nu este impusă de siguranța circulației”, și, ca urmare, pasagera Chitoroga Tamara a fost proiectată de pe bancheta pe care stătea pe suprafața dură a podelei microbusului.

În rezultatul accidentului rutier, cet.Chitoroga Tamara, conform raportului de expertiză medico-legală nr.1925/D din 31 iulie 2012, i-au fost cauzate vătămări corporale medii sub formă de fractură tasată a corpului vertebrei L2, parapareză inferioară moderată, echimoza țesuturilor moi în regiunea coatelor bilaterale.

3. Împotriva sentinței au declarat apel acuzatorul de stat, partea vătămată T.Chitoroga, avocații Șt.Popa și L.Dudulica în numele inculpatului și inculpatul, care au solicitat:

- acuzatorul de stat, casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri, prin care I.Popa să fie condamnat în baza art.264 alin.(1) Cod penal la 1 an închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani,

cu suspendarea executării pedepsei principale în baza art.90 Cod penal, pe un termen de 1 an, invocând blîndețea pedepsei, la stabilirea căreia instanța nu a ținut seama de prevederile art.61, 75 Cod penal, astfel nu va fi atins scopul pedepsei penale;

- partea vătămată, casarea acesteia și pronunțarea unei noi hotărîri, prin care inculpatului să-i fie stabilită o pedeapsă mai aspră, cea aplicată este prea blîndă, deoarece inculpatul nu și-a recunoscut vina, nu i-a acordat benevol ajutor material, astfel că pedeapsa aplicată acestuia nu corespunde gravității infracțiunii, solicitînd să fie admisă și acțiunea civilă, încasîndu-se de la inculpat în folosul ei prejudiciul material și cel moral în mărime de 88766,55 lei;

- avocații în numele inculpatului și inculpatul, casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei hotărîri de achitare, pe motiv că acțiunile acestuia nu întrunesc elementele infracțiunii incriminate, de către inculpat nu au fost încălcate prevederile pct.45 și 50 din RCR, dînsul nu a pus în pericol siguranța traficului rutier; instanța incorect a apreciat declarațiile părții vătămate în coraport cu cele ale martorului apărării, aceasta îndată după accident a coborît din microbus și nu a înaintat careva pretenții față de șofer; de către organul de urmărire penală au fost încălcate normele procesual penale la întocmirea documentelor și proceselor-verbale ale acțiunilor procesuale, învinuirea a fost înaintată inculpatului după finalizarea urmăririi penale și prezentarea materialelor cauzei spre cunoștință.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 mai 2013, au fost respinse, ca nefondate apelurile avocaților Șt.Popa și L.Dudulica în numele inculpatului I.Popa și a inculpatului și, admise apelurile acuzatorului de stat și a părții vătămate, casată parțial sentința și pronunțată o nouă hotărîre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care lui I.Popa în baza art.264 alin.(1) Cod penal, i-a fost stabilită pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 250 unități convenționale.

Acțiunea civilă a fost admisă în partea prejudiciului moral, dispunîndu-se încasarea de la I.Popa în beneficiul lui T.Chitoroga a sumei de 10000 lei, iar în partea prejudiciului material, a fost admisă în principiu, urmînd ca asupra cuantumului să se expună instanța în ordinea procedurii civile. În rest sentința a fost menținută.

4.1. Instanța de apel verificînd, potrivit art.414 alin.(2) Cod de procedură penală, probele materiale examinate de prima instanță, și anume declarațiile inculpatului I.Popa, a părții vătămate T.Chitoroga, a martorilor C.Șchiopu, procesul-verbal de cercetare la locul accidentului rutier din 15.05.2012, raportul de expertiză medico-legală nr.1925/D din 31.07.2012, procesul-verbal de confruntare din 25.07.2012 dintre I.Popa și T.Chitoroga, a constatat că prima instanță a respectat normele procesuale, a verificat complet, sub toate aspectele și în mod obiectiv circumstanțele cauzei și a dat probelor administrate o apreciere legală din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității probelor, inclusiv și în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor, corect ajungînd la concluzia privind vinovăția inculpatului I.Popa în comiterea infracțiunii prevăzute de art.264 alin.(1) Cod penal, făcînd o încadrare juridică justă a acțiunilor lui.

La fel, instanța a conchis că prin materialul probator al cauzei se combate argumentul inculpatului că dînsul nu a încălcat regulile circulației rutiere, deoarece conducînd microbuzul, dînsul nu a ținut seama de situația rutieră și brusc a frînat, fapt ce a dus la proiectarea pasagerei T.Chitoroga de pe banchetă pe suprafața dură a podelei microbuzului, în urma căreia i-au fost cauzate vătămări corporale medii, iar nerecunoașterea vinovăției de către acesta, instanța a apreciat-o ca o metodă de apărare aleasă de ultimul, folosindu-se de dreptul său de a nu se autoincrimina.

De asemenea, instanța a considerat că în cauză nu au fost stabilite careva împrejurări ce ar fi determinat instanța să aprecieze critic declarațiile părții vătămate și a martorilor audiați, deoarece aceștia au dat declarații sub jurămînt, fiind prentîmpinați de răspundere penală conform art.312-313 Cod penal, pentru darea declarațiilor false.

Neîntemeiat, instanța a considerat și argumentele apărării cu privire la:

- excluderea ca probă a procesului-verbal de cercetare a locului accidentului rutier și schița accidentului, deoarece acesta nu contravine prevederilor art.94 Cod de procedură penală;

- că procurorul V.Costișanu era în incompatibilitate de a efectua acțiuni procesuale în cadrul instrumentării cauzei penale, deoarece în atribuțiile acestuia intra efectuarea urmăririi penale, cât și anularea actelor neîntemeiate ale organului de urmărire penală, acesta fiind în drept de a emite la 06.07.2012 ordonanța de neacceptare a propunerii de neîncepere a urmăririi penale;

- că lui I.Popa i-a fost înaintată învinuirea după finalizarea urmăririi penale și prezentarea materialelor cauzei penale și că a fost audiat în calitate de învinuit fără înaintarea învinuirii, deoarece data din ordonanța de învinuire „13” sau „15” nu constituie în sine decât o eroare materială care nu echivalează cu nulitatea actului, de rînd ce nici inculpatul, și nici apărătorul acestuia nu au invocat încălcarea drepturilor învinuitului la momentul prezentării materialelor cauzei penale la urmărirea penală și nici în prima instanță.

Totodată, instanța de apel a conchis că pedeapsa stabilită de prima instanță incorect a fost individualizată, deoarece quantumul amenzii aplicate nu va duce la atingerea scopului prevăzut de art.61 alin.(2) Cod penal, pe motiv că inculpatul anterior a comis multiple încălcări a regulilor circulației rutiere, atestate conform cazierului contravențional, nu s-a pus pe calea corijării și a comis din nou o faptă prejudiciabilă care a depășit limitele răspunderii contravenționale, avînd o atitudine indiferentă față de consecințele survenite, concluzionînd că aceasta urmează a fi majorată în scopul restabilirii echității sociale, corijării inculpatului, precum și prevenirii săvîrșirii de noi infracțiuni atît din partea acestuia, cât și a altor persoane.

Referitor la acțiunea civilă în partea încasării prejudiciului material, instanța de apel a conchis, de a o admite în principiu urmînd ca asupra quantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile, pe motiv că partea vătămată nu a confirmat cert mărimea acestuia, iar în partea încasării prejudiciului moral, a considerat de a o admite, pe motiv că între fapta inculpatului și urmările survenite există o legătură causală, aceasta avînd dreptul la o compensație sub forma daunei morale, luîndu-se în considerație suferințele fizice suportate, precum și măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate, a decis de a-i acorda o compensație pentru dauna morală în mărime de 10000 lei, totodată, considerînd că suma solicitată de aceasta în mărime de 80000 lei contravine prevederilor art.41 CEDO.

5. Împotriva hotărîrilor judecătorești au declarat recursuri ordinare în numele inculpatului avocații:

- L.Dudulica care a solicitat casarea acesteia, cu remiterea cauzei la rejudecare, invocînd aceleași motive ca și în apel descrise la pct.3 al prezentei decizii;

- M.Chișca care, invocînd temeiurile prevăzute de art.427 alin.(1) pct.6), 8, 12) Cod de procedură penală, casarea acesteia, cu remiterea cauzei la rejudecare, pe motiv că instanța recunoscîndu-l vinovat pe inculpat în baza art.264 alin.(1) Cod penal, nu a descris elementele infracțiunii incriminate, dacă a avut loc ori nu accidentul rutier și împrejurările derulării acestuia; nu a făcut trimitere la regulile din Regulamentul circulației rutiere care au fost încălcate de inculpat, astfel că învinuirea adusă ultimului este una neclară; în cauză lipsește legătura de cauzalitate dintre presupusa faptă prejudiciabilă și vătămarile corporale; concluzia din raportul de expertiză medico-legală este una contradictorie; procesul-verbal de cercetare a accidentului urma a fi respins de instanță din punct de vedere a tardivității, fiindcă accidentul a avut loc la 07.05.2012, iar acesta a fost întocmit la 15.05.2012, și prin acest act a fost stabilit că urme de frînare lipsesc, pe cînd partea vătămată confirmă că șoferul a frînat; instanța de apel a dat o apreciere prioritară declarațiilor părții vătămate și martorului acuzării în raport cu

cele ale lui I.Popa, iar acțiunea civilă înaintată de partea vătămată neîntemeiat a fost admisă, fiind încălcate prevederile art.219 alin.(5), art.222 alin.(1) Cod de procedură penală.

6. Examinînd admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare în raport cu materialele dosarului și motivele invocate, Colegiul penal conchide asupra inadmisibilității acestora din următoarele considerente.

Cu referire la recursul avocatului L.Dudulica

Potrivit prevederilor art.427 alin.(1) pct.8) și 12) Cod de procedură penală, care stipulează că hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul cînd nu au fost întrunite elementele infracțiunii sau faptei săvîrșite și s-a dat o încadrare juridică greșită.

Colegiul constată că motivele invocate de recurent nu sînt aplicabile din punct de vedere al prezenței erori de drept, care ar fi temei de implicare a instanței de recurs în sensul casării deciziei instanței de apel.

Sub aspectul situației de „neîntrunire a elementelor infracțiunii”, se înțeleg acele cazuri cînd s-a produs condamnarea persoanei, însă acțiunile acesteia nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii respective (persoana nu este subiect al acestei infracțiuni, lipsește latura obiectivă sau subiectivă, sau legătura cauzală dintre acestea).

Instanțele de fond au cercetat toate probele prezentate de părți și le-au dat o apreciere obiectivă din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității probelor adunate în cauză și care în ansamblul lor au confirmat vinovăția inculpatului I.Popa. Conținutul probelor și valoarea lor probatorie este analizată în textele sentinței și deciziei instanței de apel. Temeiuri de a pune la îndoială veridicitatea acestor probe nu s-au stabilit.

Ambele instanțe de judecată au motivat concluzia de vinovăție a lui I.Popa și corect au calificat acțiunile dînsului în baza art.264 alin.(1) Cod penal, ca încălcarea regulilor de securitate a circulației rutiere, încălcare ce a provocat din imprudență vătămarea medie a sănătății, descriind în amănunte circumstanțele și împrejurările derulării evenimentelor accidentului rutier, făcînd trimitere la declarațiile părții vătămate T.Chitoroga, a martorului C.Șchiopu, considerîndu-le veridice, pe motiv că ele se confirmă și prin alte probe existente în cauză, descrise în hotărîrea primei instanțe, cît și în decizia instanței de apel (f.d.109-111, 183-188).

Astfel, se constată că în cauză s-au stabilit toate elementele componente ale infracțiunii, inclusiv vinovăția lui I.Popa, după cum rezultă din decizia instanței de apel, care s-a pronunțat asupra circumstanțelor de fapt și și-a motivat concluzia prin cumulul de probe pertinente, concludente și utile, administrate pe parcursul judecării cauzei și ulterior apreciate în conformitate cu prevederile art.101 Cod de procedură penală, în mod obiectiv.

Lecturînd textul deciziei instanței de apel, se observă că aceasta și-a motivat soluția adoptată, oferind răspunsuri la motivele apelului declarat de avocatul L.Dudulica, soluție expusă la pct.4.1. al prezentei decizii.

Prin urmare, instanța de apel la judecarea cauzei în ordine de apel, a respectat prevederile legale relevante, prescrise de art.413-415 Cod de procedură penală, astfel că decizia cuprinde fondul apelului și temeiurile de fapt și de drept care au dus la respingerea apelurilor declarate de avocații Șt.Popa și L.Dudulica, precum și motivele adoptării soluției, ceea ce se încadrează în prevederile art.417 Cod de procedură penală.

Colegiul remarcă că recursul repetă textul apelurilor declarate de avocați și argumentele expuse de recurent au fost anterior invocate în apel, iar instanța de apel pe deplin le-a examinat, cercetînd suplimentar, după cum rezultă din procesul-verbal al ședinței instanței, actele cauzei, declarațiile inculpatului, audiind partea vătămată și, apreciind toate probele în ansamblu, s-a expus argumentat și detaliat asupra lor.

Totodată, Colegiul consideră lipsite de temei afirmațiile recurentului, precum că instanța era obligată din oficiu să dea apreciere erorilor de drept care au avut loc în cadrul

urmăririi penale cu încălcarea Codului de procedură penală, în vederea respectării dreptului la un proces echitabil al inculpatului, neținând seama că nu au fost invocate la acea etapă a procesului penal, deoarece art.251 alin.(3) Cod de procedură penală, clar stipulează cazurile în care instanța poate din oficiu interveni pentru a constata încălcările ce atrag nulitatea actelor procedurale. Reieșind din prevederile alin.(4) al aceluiași articol, încălcarea oricărei alte prevederi legale decât cele prevăzute în alin.(2) atrage nulitatea actului dacă a fost invocată în cursul efectuării acțiunii - când partea este prezentă, sau la terminarea urmăririi penale - când partea ia cunoștință de materialele dosarului. Aceste încălcări se referă la nulitățile relative, deoarece ele sînt restrînse în anumite limite de timp, adică părțile fiind impuse să invoce excepția nulității relative în mod operativ într-o anumită perioadă, iar neinvocarea acesteia în termenul prevăzut de lege atrage tardivitatea excepției de nulitate și acoperirea nulității, care nu mai poate fi cerută de partea interesată în altă etapă a procesului penal, ori printr-un alt mijloc procesual.

Din actele cauzei rezultă că inculpatul I.Popa a avut acces la o instanță de judecată și posibilitatea de a fi audiat, cît și de asistența juridică care i-a fost acordată atît la urmărirea penală, cît și în instanțele de judecată, nefiind lipsit de dreptul la apărare și de a ataca acțiunile și hotărîrile organului de urmărire penală.

Recurentul mai invocă ca temei de anulare a hotărîrii judecătorești și pct.12) alin.(1) art.427 Cod de procedură penală - faptei săvîrșite i s-a dat o încadrare juridică greșită. Colegiul constată că motivul invocat de recurent nu este aplicabil din punct de vedere al prezenței erori de drept, care ar fi temei de implicare a instanței de recurs în sensul casării deciziei instanței de apel, deoarece instanțele de fond nu au făcut o altă încadrare juridică a faptei comise de către I.Popa decât cea în baza căreia acesta a fost pus sub învinuire.

Cu referire la recursul avocatului M.Chișca

În conformitate cu prevederile art.422 Cod de procedură penală, în redacția Legii nr.66 din 05.04.2012, în vigoare la 27.10.2012, termenul de declarare a recursului ordinar împotriva hotărîrilor instanței de apel este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei.

Potrivit materialelor cauzei, în instanța de apel examinarea cauzei a avut loc în lipsa inculpatului I.Popa, pe motiv că dînsul se afla peste hotarele țării, dar interesele acestuia au fost apărate de avocatul pe contract L.Dudulica, care l-a și reprezentat. Astfel, la 29.05.2013, în prezența avocatului L.Dudulica a fost pronunțat dispozitivul deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, fapt confirmat prin procesul-verbal al ședinței de judecată, acesta fiind înștiințat despre data pronunțării deciziei motivate - 28.06.2013, ora 14.00 (f.d.179).

Tot din procesul-verbal al ședinței instanței de apel rezultă că decizia motivată a fost pronunțată la 28.06.2013, la care s-a prezentat doar procurorul (f.d.179-180), iar în aceeași zi, instanța, a expediat copia deciziei motivate pentru informare în adresa tuturor participanților la proces, inclusiv a avocatului L.Dudulica și inculpatului I.Popa, respectîndu-se prevederile art.338 alin.(4) Cod de procedură penală (f.d.190).

Conform prevederilor art.231 alin.(3) Cod de procedură penală, la calcularea termenelor pe ore sau pe zile nu se ia în calcul ora sau ziua de la care începe să curgă termenul, nici ora sau ziua în care acesta se împlinește.

Reieșind din sensul articolului dat, termenul de declarare a recursului (de 30 de zile) începe să curgă de la 29.06.2013 și expiră la 30.07.2013.

Potrivit datelor de înregistrare a secției grefă a Colegiului penal, avocatul M.Chișca, acționînd în baza contractului încheiat la 29.08.2013, nr.211 și mandatului din aceeași dată, a depus supliment la recursul avocatului L.Dudulica asupra deciziei instanței de apel, la 15.10.2013, adică după expirarea termenului legal de 30 de zile prevăzut de art.422 Cod de procedură penală (f.d.261).

Motivul invocat de avocat, precum că termenul de declarare a recursului urmează a fi calculat din 17.09.2013, dată când a făcut cunoștință cu decizia motivată, nu poate fi reținut ca temei de casare a deciziei, deoarece în lege este cert stipulat momentul începerii curgerii acestui termen, excepție făcând doar persoanele arestate, iar avocatul, după încheierea contractului la 29.08.2013, urma să se încadreze în termenul de declarare a recursului oferit tuturor participanților la proces.

Conform art.230 alin.(2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

În acest context, instanța de recurs atestă că termenul de recurs este un termen procesual legal, durata lui fiind stabilită prin lege. El este absolut și are caracter imperativ, adică depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac, iar dacă totuși recursul a fost declarat după expirarea termenului, el urmează a fi respins ca tardiv, deoarece legea procesual penală ce reglementează procedura examinării recursului ordinar, nu prevede posibilitatea de repunere în termen a recursului.

În circumstanțele stabilite, Colegiul penal conchide că recursul înaintat de avocatul M.Chișca în numele inculpatului, este declarat peste termen.

Potrivit art.432 alin.(2) pct.2), 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs va decide inadmisibilitatea recursului înaintat în cazul în care se constată că acesta este vădit neîntemeiat sau a fost depus peste termen.

În circumstanțele stabilite, Colegiul penal decide asupra inadmisibilității recursurilor ordinare declarate de avocatul L.Dudulica, ca fiind vădit neîntemeiat, și de avocatul M.Chișca, ca fiind depus peste termen.

7. În conformitate cu art.432 alin.(1)-(2) pct.2), 4) Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție

DECIDE :

Inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 mai 2013 în cauza penală în privința lui Popa Ion, de avocatul Dudulica Liubomir, fiind vădit neîntemeiat, și de avocatul Chișca Maxim, ca depus peste termen.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 27 decembrie 2013.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Elena Covalenco

Nicolae Gordilă